

XORIJIY TILLARNI O'RGANISHDAGI MUAMMOLAR HAMDA ILOVA QURILMANING O'RNI

*O'zbekiston Respublikasi harbiy xavfsizlik va
mudofaa universiteti quruqlikdagi qo'shinlar
instituti Tillar kafedrası dotsenti
p.f.f.d, (PhD), dotsent **D.M. Raxmonqulova***

Annotatsiya. Maqolada xorijiy tillarni o'rganishdagi muammolar hamda ularning yechimlari haqida fikr yuritilgan. Xorijiy tillar ayniqsa nofilolog talabalar uchun ingliz tilini o'rganish hech qachon oson bo'lmagan. Shu bois bir nechta muammolar yuzaga keladi. Bu muamolarning ayrimlari haqida va ularning yechimlari haqida bir qancha fikrlar aytib o'tilgan. Ushbu maqolada shunindek ilova qurilmalarning o'rganilishi, ularning amaliyotga tadbiq etilishi hamda tipologik xususiyatlari haqida fikr yuritilgan. Ilova qurilma hodisasi tilshunoslikning stilistik bo'limida o'rganilib, kichik sintaktik til birligidir. Ilova qurilma inson og'zaki nutqida ham foydalanadigan ijtimoiy hodisaning elementlaridan. Maqola tilshunoslikdagi qator o'rganilayotgan masalalar qatorida ilova qurilmaning lisoniy hodisa sifatida dolzarbligini namoyon qiladi.

Kalit so'zlar: xorijiy tillarni o'rganish, muammolar, nofilolog, ilova qurilma, lisoniy hodisa, ekspressivlik, badiiy asar, stilistika.

Аннотация. В статье рассматриваются проблемы в изучении иностранных языков и пути их решения. Изучение английского языка никогда не было таким простым, особенно для студентов, не являющихся филологами. В связи с этим возникает ряд проблем. Было высказано несколько идей относительно некоторых из этих проблем и их решений. В статье также рассматриваются вопросы изучения прикладных устройств, их практического применения и типологических характеристик. Наречие

изучается в стилистическом разделе языкознания и представляет собой небольшую синтаксическую единицу языка. Аппликационный прием — элемент социального явления, который используется также в устной речи человека. В статье показана актуальность приема аппликации как языкового явления среди ряда проблем, изучаемых в языкознании.

Ключевые слова: изучение иностранных языков, проблемы, нефилолог, присоединении конструкция, языковой феномен, выразительность, художественное произведение, стилистика.

Abstract. The article discusses the problems in learning foreign languages and their solutions. Learning foreign languages, especially English, has never been easy for non-philologists. Therefore, several problems arise. Some of these problems and some ideas about their solutions are mentioned. This article also discusses the study of adverbial devices, their application in practice, and typological characteristics. The adverbial device phenomenon is studied in the stylistic section of linguistics and is a small syntactic language unit. Adverbial device is an element of a social phenomenon that is also used in human oral speech. The article demonstrates the relevance of adverbial devices as a linguistic phenomenon among a number of issues being studied in linguistics.

Key words: learning foreign languages, problems, non-philologists, adverbial device, linguistic phenomenon, expressiveness, work of art, stylistics.

1 Kirish.

XXI-asrda ko'p yoshlar xorijiy tililarni o'rganishga qiziqishmoqda. Hozirgi kunda bu xolat zamon talabi bo'lib qolgan. Lekin hech qachon yangi til o'rganish oson bo'lmagan. Shunday ekan til o'rganayotgan og'il qizlar ham xatolarga yo'l qo'yishadi. To'g'riroq qilib aytganda dangasalik kuchli bo'ladi. Agar birgina ingliz tili misolida oladigan bo'lsak, so'z yodlash va zamonlarni to'g'ri ishlatishda bir

qancha xatoliklarni guvohi bo'lamiz, zero bularning xammasi notog'ri dars tayyorlashdan. O'quvchida aniq bir maqsad va kun tartibi bo'lishi lozim. Til o'rganishdan maqsad har bir o'rganuvchida har xil, kimdir qiziqish uchun yana kimdir esa yaxshiroq kasb egasi bo'lishi uchun. Yuqorida aytilganidek til o'rganish zamon talabi. Hozirgi kunda xorijiy tillarni yaxshi o'zlashtirgan har bir shaxs har qanday vaziyatdan to'g'ri chiqib ketisholadi. Bundan tashqari nutqimizni tinglovchiga to'g'ri yetqaza olishimiz uchun, nafaqat tilni yaxshi bilish, balki til imkoniyatlaridan to'g'ri foydalana olmog'imiz darkor. Nutqimizni ravon, fikrimizni aniq yetqazish uchun tilshunoslikning stilistika bo'limini o'rganishimiz kerak. Ilova qurilma hodisasi aynan shu stilistik hodisalardan biri hisoblanadi.

2 Materiallarni olish texnologiyasi va tadqiqot usuli

Ko'p o'quvchilarda til o'rganishdagi xatolar hikoya va matn to'g'ri tarjima qilishda bunda ko'p so'z yodlash ham bog'liq va yana aytib o'tish kerakki bunda zamonlarni to'g'ri ishlatish zarur. Matn va hikolarni to'g'ridan to'g'ri o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjima qilib bo'lmaydi chunki soz'lar bir biriga mos kelmasligi mumkin. O'rganuvchilardagi xato ham aynan shunda. Matn va hikolar yozishda ham to'g'ridan to'g'ri o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjima qilish noto'g'ri, bunday vaziyatda uztoz bilan bu xatolarimni to'g'rlash, birinchi o'rinda zamonlarni qayta o'rganib misol tariqasida gaplar tuzish kerak. Ana shunda xatolarni tushunib hikoya va matnlarni bemaolol tuzish mumkin.

For example: Nowadays I think f school age children very used gadget but that their to health too and minds poisnong too. As far as I am conserved pri ary class of people and also teenager children too to use the phone shouldn't allow, because now on the phone mind blowing games and so similar sites is appaering. Child in primary class is the period of adaptation dor being so games stuch in a bind xan have a negative impact on education .[inncorrect]

Nowadays, I think that school-age children use gadgets too much. However, this harms their health and also poisons their minds. I believe that primary school

students, as well as teenagers, should not be allowed to use phones. This is because there are now many mind-damaging games and similar websites appearing on the internet. During the adaptation period in primary school, children can become addicted to such games, which can negatively affect their upbringing and behavior.[Correct]

Ogʻzaki nutq uchun bu gʻoyat tabiiy hol soʻzlashuv jarayonida asosiy gapda chala qolgan va aytilishi nihoyatda zarur hisoblangan fikr ilova qurilma orqali toʻldirilish mumkin. Badiiy asar tili tadqiqotchilari, xususan badiiy matnga lingvopoetik yondashuv muammolarini tadqiq etgan oʻzbek tilshunoslari ham ushbu hodisaning oʻrganilish lingvopoetik jihatdan jiddiy ahamiyatga molik ekanligi alohida takidlaydilar. Ilova qurilmaning xorijiy tilni oʻrganishdagi muammolarni yechimida oʻrni beqiyos, zero soʻzni topib joyida gapirish, nutqimizni chiroyli boʻlishiga yordam beradi.

3 Eksperimental natijalar va ularning muhokamasi

Xozirgi ingiliz tili oʻrganayotgan yoshlarga maslahat kun davomida yaʼni har kuni muntazam ravishda 50 ta soʻz yodlashi kerak deb oʻlayman chunki ingiliz tilida oʻsish soʻz bilan deb oʻylayman. Oʻquvchilardagi koʻp xatolar soʻz yodlamasligidan kelib chiqadi. Soʻz boyligini cheklab qoʻyish xatolar bir xil soʻzlarni takrorlash va sinonimlardan foydalanmaslik. Sinonim va antonimlar ustida ishlash (masalan: *happy-joyhul, big-large*) va yana soʻzlar orasida toʻxtalib qolish (*fluency* yoʻqligi) gapiryotganda “uh” “mmm” kabi pauzalarni koʻp ishlatish. Fikrimcha unga yechim, gapirish tezligini pasaytiring va ravon gapirishga eʼtibor bering. Oʻzlashtirgan gaplar va iboralarni koʻp takrorlang. Har kuni kichik nutq yoki matn yodlab mashq qiling. Hozirgi globalashuv jarayonda xorijiy tillarni oʻrgatish va oʻrganish muammolari toʻgʻrisida bir qator fikrlar keltirilgan boʻlib, quyidagi muammolar muhokamaga qoʻyilgan:

- Oliy oʻquv yurtlarini muayyan ixtisosliklarga yoʻnaltirilganligi sababli ular uchun alohida-alohida ingliz tili darsliklari yoki oʻqish kitoblari (Readers) ni

yaratilmaganligi va darslarning kasbiy yo'naltirilgan holda olib borilishga bo'lgan e'tiborning kamligi;

- O'qituvchilarning ko'pchiligi o'qish malakalarini shakllantirishda zamonaviy usullarni qo'llamasligi;
- Metodik adabiyotlarda ham bu borada aniq yo'l-yo'riqlar ishlab chiqilmaganligi;
- O'quvchi va talabalarda motivatsiya(harakatlantiruvchi kuch)ning to'g'ri shakllantirilmaganligi;
- O'quvchilarning xorijiy tillarda o'zlari mustaqil o'qib axborot olish qobiliyatiga ega emasliklari;
- Oliy o'quv yurtlarida talabalarining har xil asos bilimga ega ekanliklari tufayli dars jarayoniga to'g'ri yondasha ololmasliklari.

Bu muammolarning yechimi sifatida respublikamiz hamda chet el olimlari tajribalaridan kelib chiqqan holda fikrlar berilgan.

4 Xulosa

Xulosa o'rinda aytishimiz mumkinki, bugungi kunda xorijiy tillarni bilish hozirgi kunda har bir shaxs uchun, u qaysi sohada ish yuritishidan qat'iy nazar, muhim hisoblanadi. Aynan bir sohada xorijiy tillarni biluvchi kadrlar mamlakatning o'sha sohasini jahon miqyosida o'z mavqeiga ega bo'lishiga sabab bo'luvchi muhim omillardan hisoblanadi. Mamlakat miqyosida xorijiy mamlakatlarning investitsiyalarini jalb qilishda xorijiy tillarni biluvchi kadrlarning bo'lishi xorijiy investorlarning ishonchini oshiradi. Shu sababli xorijiy tillarni o'rgatish va o'rganish jarayonini samarali olib borish va sohadagi mavjud kamchiliklarni bartaraf etish zarur. Xatolar o'rganish jarayonining bir qismi. Muhimi, xatolardan o'rganish va har kuni amaliyot qilish. Ingliz tilini muvaffaqiyatli o'rganish uchun tinimsiz mashq va qat'iyat kerak.

Maqolamni tahrir qilib bergan ustoz "Chet tillar 1" kafedrasida katta o'qituvchisi N.A.Sobirovaga o'z minnatdorchiligimni bildiraman.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi qonuni, “Ta’lim to‘g‘risida”. – Toshkent, 2020-yil 23-sentabr // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020-y., 03/20/637/1313-son.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 20-aprelidagi “Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori
3. O‘zbekiston milliy ensiklopediya. Birinchi jild. Toshkent, 2000-y.
4. Гальперин И. Р. “Очерки по стилистике английского языка”
издательство литературы на иностранных языках Москва 1958:
5. Ilyasova B. Ajratilgan bo‘laklarning zaruriy va zaruriy bo‘lmagan partnyorlarga nisbatan tutgan o‘rni // Matn lingvistikasi (ilmiy to‘plam). – Samarqand: SamDCHTI, 2006.
6. Zandvoort R. W. A Handbook of English Grammar – Batavia, 1948, 3 ed.
7. Kruisinga E. A Handbook of Present-Day English. P. 2. vol. 3, Groningen, 1962.
8. Sobirova, N. (2024). Ilova konstruksiyalarning yondosh hodisalar bilan munosabati. Modern Science and Research, 3(1), 1–4. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/27899>
9. Sobirova N.A. INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI ILOVA QURILMALAR // EJAR. 2024. №7S. URL:
<https://cyberleninka.ru/article/n/ingliz-va-o-zbek-tillaridagi-ilova-qurilmalar> (дата обращения: 12.02.2025)
10. Sobirova, N. . (2024). INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI ILOVA QURILMALAR. Евразийский журнал академических исследований, 4(7 (Special Issue), 222–224. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/ejar/article/view/35565>